

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

NEMZETKÖZI KÖZJOG II. - NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAKOS HALLGATÓKNAK

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Az államterület és más területek nemzetközi jogi helyzete 2/2

Szalai Anikó

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 20 dia

Tartalom:

- A terület jogállás szerinti felosztása
- Uratlan terület
- A mindenki által szabadon használható területek fajtái
- Az emberiség egészének javát szolgáló területek, erőforrások
- Egyes mindenki által szabadon használható területek
- A különleges státuszú területek
- A különleges státuszú területek egyes fajtái

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 20 perc

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 45 perc

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző** kérdések egészítik ki, amelyek a tananyag végén találhatók.

Fogalomtár elsajátítására szánt javasolt minimum időtartam: 10 perc

A nem államterület

A terület jogállás szerinti felosztása

- Államterület
 - Szárazföldi
 - Vízi:
 - Édesvízi
 - Tengeri
 - Légi
- Nem államterület
 - Uratlan terület
 - Mindenki által szabadon használható terület
 - Nyílt tenger
 - Mélytengerfenék
 - Nemzetközi légtér
 - Világűr
 - Különleges státuszú terület
 - Területigazgatási jogok nem saját államterületen
 - Nemzetközi igazgatás alatt álló területek
 - Sarkvidékek

Uratlan terület

- Terra nullius
- Felfedezéssel vagy egyoldalú foglalással (occupatio) megszerezhető terület
- Palmas-sziget ügye (1928)

Kép forrása: hu.wikipedia.org

A mindenki által szabadon használható terület fogalma és fajtái

- A mindenki által szabadon használható terület:
 - nyílt tenger
 - nemzetközi/nyílt légtér
- Az emberiség közös öröksége:
 - kontinentális talapzaton túli mélytengerfenéknek
 - a Hold és a Naprendszer égitestjei

Az emberiség közös ügye, közös öröksége és a világörökség

- Az emberiség közös öröksége
 - Mélytengerfenék
 - Hold és a Naprendszer égitestjei
- Az emberiség közös ügye
 - Az éghajlat változása
 - A biológiai sokféleség megőrzése
- A világörökség
 - UNESCO-védelem egyes államterületeknek

Egyes mindenki által szabadon használható területek: Nyílt tenger

- = a tenger minden olyan része, amely nem tartozik a kizárólagos gazdasági övezethez, a parti tengerhez vagy egy állam belvizeihez vagy szigetállam szigetekközi tengeréhez
- Szabadságjogok: szabad halászat, hajózás, kiaknázás, üldözés
- joghatóság gyakorlása és a jogellenes cselekmények megtorlása a nyílt tengeren
- kalózkodás és más illegális tevékenységek

Egyes mindenki által szabadon használható területek: Mélytengerfenék

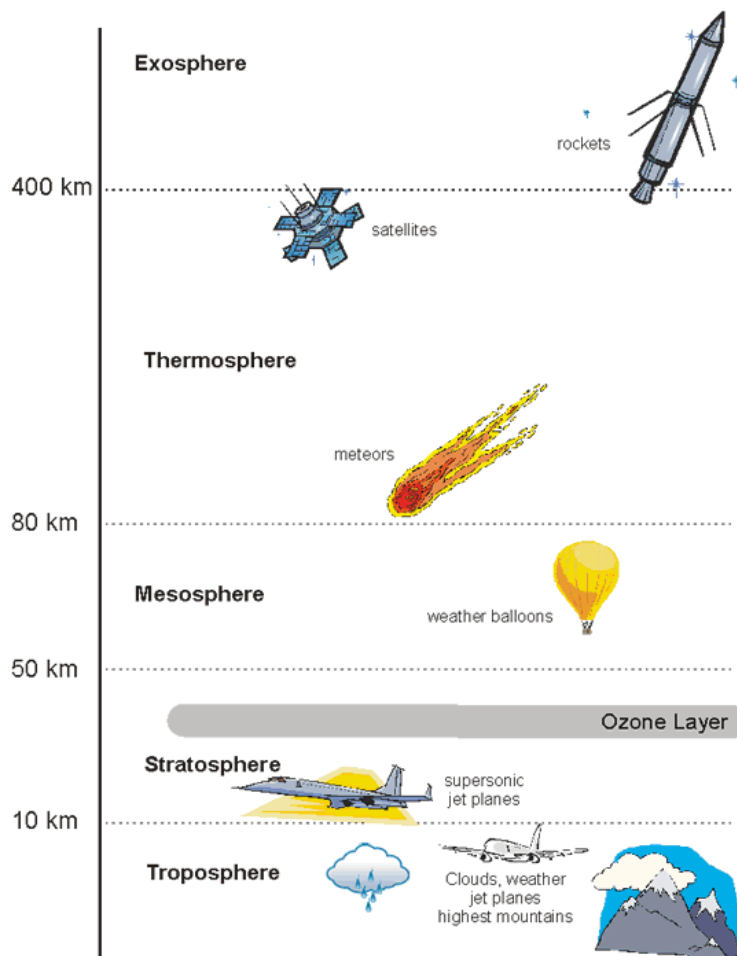
- = A kontinentális talapzatnak nem minősülő, azon túli mélytengeri altalaj
- A teljes terület összefoglaló neve: a Zóna
- Jelentősége: tengerfenéken és benne lévő természeti kincsek kiaknázása
- Kiaknázást felügyelő szerv: Nemzetközi Tengerfenék Hatóság

INTERNATIONAL SEABED AUTHORITY

Egyes mindenki által szabadon használható területek: Világűr

- Légi tér és világűr határa: Kármán-vonal (80-100 km)

Kép forrása: hu.wikipedia.org

A különleges státuszú területek

- Minden olyan nem államterület, amely nem uratlan terület és nem is mindenki által szabadon használható
- Tipikusan szerződéseken vagy szokásjogon alapul a terület státusza, vagy történelmi eseményekhez kapcsolódik
- 3 fajtája:
 - Területigazgatási jogok nem saját államterületen
 - Nemzetközi igazgatás alatt álló területek
 - Sarkvidékek

Más állam területének igazgatása

- gyarmati múlthoz kapcsolódó jogintézmények: koncesszió, bérlet, protektorátus, mandátumrendszer, gyámsági rendszer, önkormányzattal nem rendelkező területek
- több állam általi megszállás
- nemzetközi szolgálat

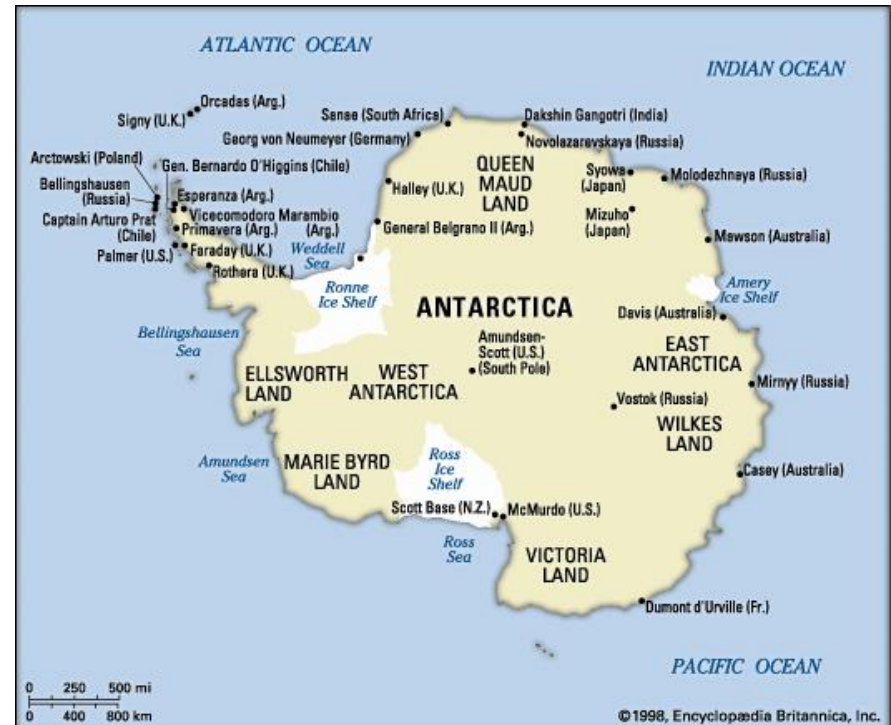
A nemzetközi igazgatás

- = állam(ok) és/vagy nemzetközi szervezet(ek) igazgatják az adott területet
- egy nemzetközi szervezet által közvetlenül igazgatott területek
 - Nemzetek Szövetsége:
Danzig
 - ENSZ: Namíbia, Kambodzsa, Kelet-Szlavónia
- több nemzetközi szervezet általi igazgatás: Koszovó
- Palesztina és Jeruzsálem speciális helyzete
- Nyugat-Berlin speciális helyzete

Egyéb: Antarktis

- Antarktis
 - Földrajzi jellemzők: jéggel borított szárazföld
 - Jogi helyzete: 1959 – Antarktis-egyezmény

Kép forrása: www.britannica.com

Egyéb: Arktisz

- Északi-sarkvidék (Arktisz)
 - Földrajzi jellemzők: állandóan befagyott tengervíz
 - Jogi helyzete: szokásjogi alap
 - Szektor-elmélet: USA, Kanada, Dánia, Norvégia, Oroszország szektorai

Fogalomtár

Res communis omnium usus = mindenki által szabadon használható terület, például a nyílt tenger

Kalózkodás = magántulajdonban lévő hajó legénysége vagy utasai által magáncélok érdekében elkövetett törvénytelen erőszak, feltartóztatás vagy fosztogatás, amely másik hajó vagy a fedélzetén lévő személyek ellen irányul a nyílt tengeren

Szektor-elmélet = az Északi-sarkvidék felosztására vonatkozó elmélet, miszerint az Északi-sarkvidéken azon 5 államnak vannak területi jogai, amelyeknek az államterülete túlnyúlik az Északi-sarkkörön (Norvégia, Oroszország, USA, Kanada és Dánia)

Nemzetközi igazgatás alatt álló terület = állam(ok) és/vagy nemzetközi szervezet(ek) igazgatják az adott területet

Gyarmati múlthoz kapcsolódó jogintézmények = koncesszió, bérlet, protektorátus, mandátumrendszer, gyámsági rendszer, önkormányzattal nem rendelkező területek

Kármán-vonal = a légtér és a világűr határát jelölő földrajzi terület, körülbelül 80-100 km-es magasságban, nevét Kármán Tódor magyar származású tudósról kapta, aki először számolta ki

Önellenőrző kérdések

- ✓ Hogyan válhat egy terület uratlanná?
- ✓ Foglalja össze röviden a *Palmas*-sziget ügy lényegét!
- ✓ Mely területek minősülnek mindenki által szabadon használható területnek?
- ✓ Mi a nyílt tenger fogalma?
- ✓ Mit jelent a nyílt tenger szabadságának elve?
- ✓ Mi a kalózkodás?
- ✓ Mi a Zóna?
- ✓ Mely egyezmények vonatkoznak a világűr jogi helyzetére?
- ✓ Mi a különbség az Antarktisz és az Arktisz szabályozása és jogi helyzete között?
- ✓ Mit jelent, hogy egy terület nemzetközi igazgatás alatt áll? Mondjon rá példát!

Nézz utána!

- Könyv:
 - Nina Willner: 40 ősz, Maxim Könyvkiadó, Budapest, 2017.
 - John Le Carré: A kém, aki bejött a hidegről, Európa Kiadó, Budapest, 1990.
- Film:
 - Karib-tenger kalózzai (2003)
 - Gravitáció (2013)

- *A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetők.
- *A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- *A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

*Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.*

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE